

SÉNAT DE BELGIQUE**BELGISCHE SENAAT****SESSION DE 1996-1997**

8 JUILLET 1997

Proposition de résolution relative à la détention irrégulière de citoyens koweïtiens et non koweïtiens en Irak

RAPPORT
FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
PAR M. BOURGEOIS

I. EXPOSÉ INTRODUCTIF DEMMENELIS-VAN LIEDEKERKE, AUTEUR DE LA PROPOSITION DE RÉSOLUTION

En août 1990, l'Irak envahit par surprise le Koweït en vue de l'annexer à son territoire.

Le Koweït est un petit pays entouré de très grands voisins: l'Irak, l'Iran et l'Arabie Saoudite. Dans la période de l'occupation qui a duré jusqu'en avril 1991, les Irakiens ont fait prisonniers un grand nombre de Koweïtiens. On n'a jamais pu déterminer

Ont participé aux travaux de la commission:

1. Membres effectifs: M. Vautmans, président; Mme Bibosia-Picard, MM. Devolder, Hostekint, Mahoux, Mmes Mayence-Goossens, Sémer, M. Staes, Mmes Thijss, Willame-Boonen et M. Bourgeois, rapporteur.

2. Membre suppléant: M. Hatry.

3. Autres sénateurs: M. Anciaux et Mme Nelis-Van Liedekerke.

*Voir:***Document du Sénat:****1-344 - 1995/1996:**

Nº 1: Proposition de résolution de Mme Nelis-Van Liedekerke et consorts.

ZITTING 1996-1997

8 JULI 1997

Voorstel van resolutie met betrekking tot de onrechtmatige gevangenschap van Koeweitse en niet-Koeweitse burgers in Irak

VERSLAG
NAMENS DE COMMISSIE VOOR
DE BUITENLANDSE AANGELEGENHEDEN
UITGEBRACHT
DOOR HEER BOURGEOIS

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR MEVROUW NELIS-VAN LIEDEKERKE, INDIER VAN DE RESOLUTIE

In augustus 1990 valt Irak totaal onverwacht Koeweit binnen, met de bedoeling Koeweit te annexeren aan Irak.

Koeweit is een klein land omringd door zeer grote buurlanden: Irak, Iran en Saoedi-Arabië. Gedurende de bezetting die tot april 1991 duurde, werd een groot aantal Koeweiti gevangen genomen. Men heeft nooit het juiste aantal gekend. Vandaag verblijven er

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen:

1. Vaste leden: de heer Vautmans, voorzitter; mevrouw Bibosia-Picard, de heren Devolder, Hostekint, Mahoux, de dames Mayence-Goossens, Sémer, de heer Staes, de dames Thijss, Willame-Boonen en de heer Bourgeois, rapporteur.

2. Plaatsvervanger: de heer Hatry.

3. Andere senatoren: de heer Anciaux et mevrouw Nelis-Van Liedekerke.

*Zie:***Gedr. St. van de Senaat:****1-344 - 1995/1996:**

Nr. 1: Voorstel van resolutie van mevrouw Nelis-Van Liedekerke c.s.

avec précision le nombre exact de prisonniers. À l'heure actuelle, il reste plus de 600 prisonniers de guerre en Irak. Il s'agit de citoyens Koweïtiens, mais aussi de non-Koweïtiens.

Le Koweït compte 1,8 million d'habitants, dont 36 % de Koweïtiens.

Le Comité national des prisonniers de guerre et des détenus ne dispose pas de données précises sur le nombre de prisonniers, de femmes, d'étudiants et de personnes âgées. Selon les témoignages d'anciens prisonniers de guerre, le gouvernement de Saddam Hussein traite les détenus d'une manière particulièrement barbare.

Les comités internationaux éprouvent de grandes difficultés à identifier les prisonniers de guerre parce qu'ils sont transférés d'une prison à l'autre ou incarcérés parmi les criminels ordinaires.

On dispose par ailleurs de nombreux témoignages sur l'approche psychologique inadmissible qui est adoptée vis-à-vis des membres de la famille des prisonniers de guerre.

Selon ses déclarations officielles, l'Irak a libéré, après la guerre du Golfe Persique, plus de 11 000 prisonniers de guerre, conformément à la résolution 687 du Conseil de sécurité des Nations unies, et n'en détient plus aucun.

Le Comité national des prisonniers de guerre et des détenus lutte pour obtenir la libération de plus de 600 prisonniers.

La présente proposition de résolution n'est certainement pas incompatible avec la résolution sur la situation en Irak, qui réclame la levée partielle de l'embargo pour satisfaire aux besoins de la population irakienne, et surtout des enfants. Ces résolutions visent au contraire toutes deux un objectif humanitaire par excellence.

La proposition de résolution, qui a été déposée le 4 juin 1996 à la suite de la visite effectuée au Koweït par une délégation parlementaire belge et de la visite que le président du Comité national des prisonniers de guerre et des détenus du Koweït a faite au Parlement belge en mai 1996, n'a rien perdu de son autorité.

Les fondements de la présente proposition de résolution restent pertinents: on n'a toujours pas obtenu d'éclaircissements sur le sort des prisonniers de guerre.

C'est pourquoi la proposition de résolution appelle le Gouvernement fédéral à faire les démarches nécessaires auprès du gouvernement irakien et du Conseil européen des ministres des Affaires étrangères. Le Gouvernement fédéral est également invité

nog steeds meer dan 600 krijgsgevangenen in Irak, niet alleen Koeweitse maar ook niet-Koeweitse burgers.

Koeweit telt 1,8 miljoen inwoners, waarvan 36 % Koeweiti zijn.

Het Nationaal Comité voor de Krijgsgevangenen bezit geen nauwkeurige gegevens over het aantal gevangen, vrouwen, studenten en ouderlingen. Het is gebleken uit getuigenissen van voormalige krijgsgevangenen dat de regering van Saddam Hussein de gevangen op een zeer barbaarse wijze behandelt.

Voor de internationale comités is het zeer moeilijk over te gaan tot identificeren van de oorlogsgevangenen omdat ze van de ene gevangenis naar de andere worden overgebracht en vaak ook worden opgesloten tussen gewone misdadigers.

Verder zijn er heel wat getuigenissen over de onaanvaardbare psychologische aanpak van de familieleden van de krijgsgevangenen.

Officieel heeft Irak verklaard dat het na de Golfoorlog, in overeenstemming met resolutie 687 van de VN-Veiligheidsraad, de 11 000 gevangen heeft vrijgelaten en geen krijgsgevangenen meer vasthoudt.

Het Nationaal Comité voor Krijgsgevangenen en Gedetineerde strijd voor de vrijlating van de meer dan 600 gevangen.

Het voorstel van resolutie is zeker niet in strijd met de resolutie over de situatie in Irak die de opheffing van een deel van het embargo vraagt, teneinde tegemoet te komen aan de noden van vooral kinderen. In tegendeel, beide resoluties hebben bij uitstek een humanitaire doelstelling.

De ontwerp-resolutie — die op 4 juni 1996 werd ingediend naar aanleiding van het bezoek aan Koeweit van een Belgische parlementaire delegatie en naar aanleiding van de ontvangst door het Belgisch parlement in mei 1996 van de voorzitter het Nationaal Comité voor Krijgsgevangenen en Gedetineerde van Koeweit — heeft nog niets aan actualiteitswaarde verloren.

De gronden van de resolutie blijven nog steeds van kracht: er is nog steeds geen opheldering gekomen over het lot van de krijgsgevangenen.

Vandaar dat in de resolutie wordt voorgesteld dat de federale regering de nodige stappen zou zetten zowel bij de Irakese overheid, als de Europese Raad van ministers van Buitenlandse Zaken. Ten derde wordt de federale regering verzocht deze resolutie te

à transmettre le texte de la résolution au secrétaire général des Nations unies et au Comité international de la Croix-Rouge.

II. DISCUSSION GÉNÉRALE

Un premier intervenant estime que la proposition de résolution correspond bien aux informations que la délégation parlementaire belge a recueillies au Koweït même.

Afin de juger de l'exactitude du texte de la résolution, il souhaiterait cependant disposer du texte de la résolution 687 du Conseil de sécurité de l'O.N.U. ainsi que du texte du communiqué officiel de la Croix-Rouge internationale, dans lequel il est fait état de 625 disparus ou prisonniers de guerre koweïtiens. En effet, le Comité national des prisonniers de guerre et des détenus parle de «prisonniers de guerre», alors que le Comité international de la Croix-Rouge, lui, utilise le terme «disparus». L'intervenant se réfère par ailleurs au dernier considérant de la résolution proposée, où il est dit qu'il existe des preuves «irréfutables» que l'Irak détient toujours ces personnes. D'après les conversations que le membre a eues au Koweït même, il s'agirait de personnes disparues dont on sait qu'elles ont été détenues par les Irakiens à un certain moment, sans toutefois avoir la preuve «irréfutable» qu'elles le sont encore aujourd'hui.

Plusieurs membres se joignent aux propos du premier intervenant et demandent à consulter les textes susvisés afin d'éviter que la proposition de résolution ne contienne des erreurs. Un intervenant propose ainsi de préférer, dans le dispositif de la résolution, le terme «disparus» au terme «prisonniers». Les résolutions des Nations unies font d'ailleurs elles aussi état de «*missing citizens*» ou de «*missing persons*». Le membre propose d'adapter le texte de la résolution de manière à demander au Gouvernement d'intervenir auprès des autorités irakiennes afin que celles-ci respectent scrupuleusement les résolutions du Conseil de sécurité de l'O.N.U., notamment en ce qui concerne les prisonniers et les personnes disparues. Pour éviter les erreurs, il propose également de ne pas mentionner le nombre exact de personnes disparues: le ministère des Affaires étrangères parle par exemple de 420 citoyens du Koweït disparus et non de 600.

Il serait donc plus prudent de rédiger le texte de la résolution dans les termes les plus larges possible.

Un sénateur émet les observations suivantes au sujet de la résolution à l'examen:

1° Le Koweït est l'illustration par excellence du pays au régime non démocratique où sévit le fanatisme religieux et où les gens sont exploités et réduits

bezorgen aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties en aan het Internationaal Comité van het Rode Kruis.

II. ALGEMENE BESPREKING

Een eerste lid is van oordeel dat de resolutie goed beantwoordt aan de informatie die de Belgische parlementaire delegatie in Koeweit zelf heeft opgedaan.

Hij wenst wel — om de accuraatheid van de resolutie te kunnen beoordelen — te beschikken over de tekst van de resolutie 687 van de VN-Veiligheidsraad en het officieel communiqué van het Internationale Rode Kruis waarin gewag wordt gemaakt van 625 Koeweitse vermisten of oorlogsgevangenen. Zo spreekt het Nationaal Comité voor Krijgsgevangen en Gedetineerden immers van «oorlogsgevangenen», terwijl het Internationaal Comité van het Rode Kruis spreekt van «vermisten». Tevens verwijst de spreker naar de laatste considerans in het voorliggend voorstel van resolutie waarin gesteld wordt dat er «*onomstotelijk*» bewezen was dat die personen nog altijd gevangen waren. Gesprekken in Koeweit zelf leerden dit lid echter dat het om «vermisten» zou gaan waarvan men weet dat ze zich op een bepaald ogenblik in handen van de Irakezen bevonden, zonder dat het «*onomstotelijk*» bewezen was dat die personen nog altijd gevangen waren.

Verscheidene leden steunen de opmerkingen van de eerste spreker en pleiten voor de raadpleging van de supra vermelde teksten om onjuistheden in de resolutie te vermijden. Zo stelt een lid nog voor in het beschikkend gedeelte van de resolutie het begrip «vermisten» te hanteren eerder dan de notie «gevangenen». De resoluties van de Verenigde Naties spreken immers ook van «*missing citizens*» en «*missing persons*». Dit lid stelt voor de tekst van de resolutie aan te passen in die zin dat aan de regering zou gevraagd worden tussen te komen bij de regering van Irak om de resoluties van de VN-Veiligheidsraad stipt na te leven en uit te voeren, meer in het bijzonder in verband met de gevangenen en de vermiste personen. Om vergissingen te vermijden stelt hij bovendien voor het juiste aantal vermisten niet te vermelden: zo spreekt bijvoorbeeld het ministerie van Buitenlandse Zaken van 420 staatsburgers van Koeweit die vermist zijn en niet van 600.

Het veiligste is dan ook de resolutie zo ruim mogelijk op te stellen.

Een senator formuleert de volgende bedenkingen bij de resolutie:

1° Koeweit is één van de schoolvoorbeelden van landen met een ondemocratisch regime waar godsdienstfanatisme heerst, waar mensen worden uitge-

en esclavage. Il illustre ses propos en évoquant les dizaines de milliers de travailleurs philippins dont on a confisqué les documents pour les empêcher de quitter le pays.

2° La famille royale détient une large part du pouvoir et décide de tous les aspects de la vie sociale.

3° Le sénateur est disposé à apporter son soutien à la proposition de résolution en dépit de l'analyse critique qu'il a faite du régime koweïtien. L'essentiel est en effet que le Sénat encourage tous les régimes, quels qu'ils soient, à respecter les droits de l'homme et leur demande de ne pas détenir des gens sans procès. La résolution ne saurait donner un blanchisement à un régime comme celui qui existe actuellement au Koweït ou à tout autre régime qui se trouverait dans une situation similaire. Il reste donc nécessaire de maintenir, vis-à-vis des dirigeants koweïtiens, une attitude critique cohérente.

L'auteur de la proposition de résolution ainsi que d'autres membres soulignent que celle-ci vise expressément un objectif humanitaire et ne porte pas de jugement sur le régime koweïtien. Les membres de la commission sont parfaitement conscients du caractère non démocratique de ce régime. Toutefois, le Koweït est sans doute un des États les plus démocratiques de cette région du monde.

III. DISCUSSION DE LA PROPOSITION DE TEXTE

1. Référence à la «Croix-Rouge internationale» dans les développements et le dispositif de la résolution.

Une membre propose de supprimer, au point 3 du dispositif, la référence qui est faite au Comité international de la Croix-Rouge, qui est une organisation neutre. Elle propose également de supprimer, dans le septième paragraphe des développements, les mots «de manière que la Croix-Rouge internationale puisse mener les négociations nécessaires avec le gouvernement irakien». Il n'appartient en effet pas à la Croix-Rouge internationale d'intervenir comme partie dans les négociations.

L'auteur de la proposition de résolution précise qu'en la matière, la résolution ainsi que ses développements ont pour but d'amener la Croix-Rouge internationale à entreprendre éventuellement les démarches nécessaires en se basant sur les données que lui transmet le Comité national des prisonniers de guerre et des détenus. Il va de soi que la Croix-Rouge internationale décide de son action de manière autonome. Elle signale, à titre d'information, que la Croix-Rouge internationale a d'ores et déjà été désignée comme médiateur. Elle propose de maintenir le texte initial des développements et de la proposition de résolution même.

buit en tot slaven worden gemaakt. Voorbeeld hiervan zijn de duizenden Filippijnse arbeiders wier documenten worden afgenaomen, zodat zij het land niet meer kunnen verlaten.

2° De Koninklijke familie heeft uitgebreid de macht in handen en beslist over alle aspecten van het maatschappelijk leven.

3° Nettegenstaande die kritische analyse van het regime van Koeweit, is de senator bereid voorliggend voorstel van resolutie te steunen. De essentie is immers dat de Senaat gelijk welk regime aanzet tot het eerbiedigen van de mensenrechten, en vraagt om geen mensen zonder proces gevangen te houden. De resolutie mag in elk geval geen vrijgeleide geven aan een regime als Koeweit of aan andere regimes die een gelijkaardige situatie kennen. Het consequent aanhouden van een kritische houding ten opzichte van de Koeweitse bewindvoerders blijft zich dus opdringen.

Zowel de indiener van de resolutie, als andere leden wijzen er op dat deze resolutie een uitdrukkelijke humanitaire doelstelling heeft en geen oordeel uitspreekt over het Koeweitse regime. De leden van de commissie zijn zich maar al te goed bewust van het ondemocratisch karakter van het Koeweitse regime, hoewel het in die regio van de wereld wellicht nog één van de minst ondemocratische Staten is.

III. BESPREKING VAN HET TEKSTVOORSTEL

1. Verwijzing in de toelichting en in het beschikkend gedeelte van de resolutie naar het «Internationaal Rode Kruis»

Een lid stelt voor om in het derde punt van het beschikkend gedeelte de verwijzing naar het Internationaal Comité van het Rode Kruis te doen vervallen: het gaat hier immers om een neutrale organisatie. Tevens stelt zij voor in de zevende paragraaf van de toelichting het zinsdeel «zodat het Internationale Rode Kruis met de Irakese regering de nodige onderhandelingen zou kunnen voeren», te schrappen. Het is immers niet aan het Internationale Rode Kruis om als onderhandelende partij op te treden.

De indiener van de resolutie verduidelijkt dat het de bedoeling van de resolutie en de toelichting op dit punt is dat het Internationale Rode Kruis eventueel de nodige stappen zou doen met de gegevens die zij krijgen van het Nationaal comité voor krijgsgevangenen en gedetineerden. Uiteraard beslist het Internationale Rode Kruis autonoom over zijn optreden. Ter informatie wijst zij er op dat het Internationale Rode Kruis nu reeds is aangesteld als bemiddelaar. Zij stelt voor de oorspronkelijke tekst van de toelichting en de resolutie zelf te behouden.

L'intervenante précédente propose de remplacer, dans les développements, le mot «négociations» par le mot «médiations». L'auteur de la proposition n'y voit pas d'inconvénient.

2. Concordance entre le titre de la résolution et son contenu

Un membre attire l'attention sur le fait que l'intitulé de la proposition de résolution parle à raison de «détention irrégulière de citoyens koweïtiens et non koweïtiens en Irak; le texte même de la proposition de résolution parle toutefois uniquement de «koweïtiens».

C'est pourquoi l'intervenant propose de compléter systématiquement le texte par les mots «et non koweïtiens».

La commission approuve cet ajout.

IV. VOTE

La proposition de résolution ainsi amendée par la commission a été adoptée à l'unanimité des 8 membres présents.

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité des 8 membres présents.

Le rapporteur,
André BOURGEOIS.

Le président,
Valère VAUTMANS.

De vorige spreker stelt voor om in de toelichting het woord «onderhandelingen» te vervangen door «bemiddelingen». De indiener van de resolutie gaat hiermee akkoord.

2. Overeenstemming titel van de resolutie en de inhoud van de resolutie.

Een lid wijst er op dat de titel van de resolutie terecht spreekt over «onrechtmatige gevangenschap van Koeweitse en niet-Koeweitse burgers in Irak»: in de tekst zelf van de resolutie wordt echter enkel gesproken van «Koeweiti».

Het lid stelt dan ook voor in de tekst van de resolutie telkens « en niet-Koeweiti» toe te voegen.

De commissie is het hiermee eens.

IV. STEMMING

De resolutie, zoals gewijzigd door de commissie, wordt eenparig aangenomen door de 8 aanwezige leden.

Dit verslag is eenparig goedgekeurd door de 8 aanwezige leden.

De rapporteur,
André BOURGEOIS.

De voorzitter,
Valère VAUTMANS.

Proposition de résolution**Texte adopté par la commission
des Affaires étrangères**

Le Sénat,
Eu égard à la résolution 687 des Nations unies;

Eu égard au communiqué officiel de la Croix-Rouge internationale, qui fait mention de six cent vingt-cinq Koweitiens disparus ou prisonniers de guerre, dont un grand nombre de femmes, de personnes âgées et de jeunes étudiants;

Étant donné la situation inhumaine dans laquelle se trouvent ces prisonniers et l'incertitude dans laquelle vivent leurs familles;

Étant donné la violation de la Convention de Genève relative au traitement des prisonniers de guerre;

Constatant que beaucoup doutent de la crédibilité des déclarations irakiennes selon lesquelles tous les détenus auraient été libérés;

Constatant que le Comité national pour les prisonniers de guerre et les détenus créé par le Koweït dispose d'informations qui prouvent de manière irréfutable que l'Irak détient toujours injustement des Koweitiens;

Demande au Gouvernement fédéral:

- de faire les démarches nécessaires auprès des autorités irakiennes pour que ce problème puisse être résolu le plus rapidement possible;

- de mettre cette question à l'ordre du jour de la réunion du Conseil des ministres européens des Affaires étrangères, pour que l'on obtienne la libération desdits Koweitiens détenus en Irak;

- de remettre la présente résolution au secrétaire général des Nations unies et au Comité international de la Croix-Rouge.

**Tekst aangenomen door de commissie
voor de Buitenlandse Aangelegenheden**

De Senaat,
Gelet op de resolutie 687 van de VN-Veiligheidsraad;

Gelet op het officieel communiqué van het Internationale Rode Kruis waarin gewag wordt gemaakt van 625 Koeweitse vermisten en oorlogsgevangenen waarvan een belangrijk aantal vrouwen, bejaarden en jonge studenten;

Gelet op de mensonterende situatie waarin deze gevangenen zich bevinden en de onzekerheid waarin hun families vertoeven;

Gelet op de overtreding van de Conventie van Genève betreffende de behandeling van oorlogsgevangenen;

Vaststellende dat er in ruime kringen twijfels heersen over de door Irak gedane verklaringen met betrekking tot de vrijlating van alle gedetineerden;

Vaststellende dat het door Koeweit opgerichte Nationaal Comité voor Krijgsgevangenen en Gedetineerden over adequate informatie beschikt waaruit onomstotelijk blijkt dat Irak nog steeds Koeweiti op een onrechtmatige wijze gevangen houdt;

Verzoekt de federale Regering:

- de nodige stappen te zetten bij de Iraakse overheid teneinde deze kwestieuze aangelegenheid zo spoedig mogelijk te beslechten;

- deze problematiek op de agenda te plaatsen van de vergadering van de Europese Raad van ministers van Buitenlandse Zaken, teneinde de vrijlating van de in Irak gevangen gehouden Koeweiti te bekomen;

- deze resolutie te bezorgen aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties en aan het Internationaal Comité van het Rode Kruis.

De Senaat,
Gelet op de resolutie 687 van de VN-Veiligheidsraad;

Gelet op het officieel communiqué van het Internationale Rode Kruis waarin gewag wordt gemaakt van 625 Koeweitse vermisten en oorlogsgevangenen waarvan een belangrijk aantal vrouwen, bejaarden en jonge studenten;

Gelet op de mensonterende situatie waarin deze gevangenen zich bevinden en de onzekerheid waarin hun families vertoeven;

Gelet op de overtreding van de Conventie van Genève betreffende de behandeling van oorlogsgevangenen;

Vaststellende dat er in ruime kringen twijfels heersen over de door Irak gedane verklaringen met betrekking tot de vrijlating van alle gedetineerden;

Vaststellende dat het door Koeweit opgerichte Nationaal Comité voor Krijgsgevangenen en Gedetineerden over adequate informatie beschikt waaruit onomstotelijk blijkt dat Irak nog steeds Koeweiti en niet-Koeweiti op een onrechtmatige wijze gevangen houdt;

Verzoekt de federale regering:

- de nodige stappen te zetten bij de Irakese overheid teneinde deze kwestieuze aangelegenheid zo spoedig mogelijk te beslechten;

- deze problematiek op de agenda te plaatsen van de vergadering van de Europese Raad van ministers van Buitenlandse Zaken, teneinde de vrijlating van de in Irak gevangen gehouden Koeweiti en niet-Koeweiti te bekomen;

- deze resolutie te bezorgen aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties en aan het Internationaal Comité van het Rode Kruis.